

Макаренко Марина Василівна,

*к.е.н., доцент кафедри економіки і управління морським транспортом
Азовського морського інституту*

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ

У статті розглянуті підходи різних авторів до визначення поняття інноваційний потенціал, виявлені позитивні й негативні сторони його використання. Запропоновано вдосконалювання управління інноваційними процесами в регіоні на основі застосування сучасних методів оцінки інноваційного потенціалу.

Ключові слова: інноваційний потенціал, інноваційний розвиток регіонів, інноваційна інфраструктура, індекс розвитку.

Постановка проблеми. Сучасна регіональна політика в Україні передбачає зміцнення потенціалу розвитку регіонів країни та їхньої конкурентоспроможності за рахунок розвитку науково-технологічного та інноваційного потенціалів регіонів. Процес поширення інновацій від централізованого повинен перейти до локального, коли окремі регіони завдяки локальним інноваційним процесам стануть «точками інноваційного зростання» національної економіки. Вибір нової інноваційної моделі розвитку регіону потребує створення на його території дієвої інноваційної системи.

Регіональна інноваційна система повинна об'єднати зусилля державних та місцевих органів влади, наукових та освітніх установ, бізнесових структур, регіональних громадських організацій, спрямованих на активізацію місцевих чинників економічного зростання за рахунок переважно інноваційного розвитку виробництва. Отже, досвід розвинутих країн свідчить, що структурна перебудова економіки постіндустріального суспільства, підвищення її конкурентоспроможності можливі лише за умови широкого впровадження інновацій, тобто активізації інноваційної діяльності, яка ґрунтуватиметься на максимальному використанні інноваційного потенціалу регіонів.

Лише такий потенціал може забезпечити створення і реалізацію принципово технологічно нової продукції, яка здатна посилити конкурентні переваги товаровиробників. Інноваційний потенціал регіону є частиною соціально-економічного потенціалу території і являє собою накопичену сукупність ресурсів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У цей час питанням формування інноваційного потенціалу в економічній літературі присвятили свої роботи багато таких вчених, як Данько М., Миколаїв А.І., Кокурін Д.І., Лісін Б.К., Денисюк В.А. та ін., однак існуюча інформація найчастіше носить уривчастий і суперечливий характер і не має однозначного трактування. Важливість і пріоритетність питань, що стосуються управління інноваційним розвитком регіонів вимагає подальших досліджень.

Метою роботи є розгляд і дослідження різних підходів до оцінки інноваційного потенціалу для вдосконалювання методів управління інноваційним розвитком регіонів.

Виклад основного матеріалу. Інноваційний потенціал регіону є частиною соціально-економічного потенціалу території і являє собою накопичену сукупність ресурсів. Інноваційний потенціал визначає конкурентоспроможність регіону, як у короткостроковому періоді, так і впливає на формування й розвиток конкурентних

переваг регіону в довгостроковому періоді. Останнім часом усе більше уваги приділяється як самому поняттю «інноваційний потенціал», так і різним методикам його оцінки на макрорівні. Так, у сучасній економічній науці під інноваційним потенціалом розуміють сукупність всіх видів ресурсів і умов забезпечення практичного освоєння результатів наукових досліджень і розробок, що підвищують ефективність способів і коштів здійснення конкретних процесів, у тому числі освоєння у виробництві нової продукції й технологій.

У визначенні інноваційного потенціалу як «здатності різних галузей народного господарства виробляти наукомістку продукцію, що відповідає вимогам світового ринку» [3], розглянута категорія прив'язана до конкретного рівня (народне господарство), що також звужує сферу її застосування. Крім того, у цьому випадку з розгляду випадають організаційні інновації й інновації-послуги.

У цих і інших визначеннях інноваційного потенціалу, як правило, розкривається одна або кілька сутнісних характеристик даного явища. В одному випадку акцент переноситься на інституціональні структури або кошти формування потенціалу, в іншому йде прив'язка до конкретного рівня (підприємство, національна економіка й т.д.).

Таке визначення, як «інноваційний потенціал містить невикористані, приховані можливості накопичених ресурсів, які можуть бути наведені в дію для досягнення цілей економічних суб'єктів», також свідчить про наявність неоднозначності в розумінні сутності інноваційного потенціалу. Дана обставина значною мірою ускладнює вироблення практичних рекомендацій з формування й ефективного використання інноваційного потенціалу й, таким чином, негативно позначається на кінцевих результатах інноваційної діяльності.

На думку Г.І. Жиц [9], під інноваційним потенціалом розуміється кількість економічних ресурсів, які в кожний конкретний момент суспільство може використовувати для свого розвитку. Ці ресурси розподіляються між трьома основними секторами (сегментами, напрямками) системи: науково-технічним, освітнім, інвестиційним. У результаті цього розподілу формуються: науково-технічний потенціал (сегмент або комплекс), освітній потенціал (сегмент або комплекс), інвестиційний потенціал (сегмент або комплекс). Сукупність названих сегментів і формує інноваційний потенціал системи.

При викладеному підході доцільно вважати інноваційним потенціалом не всю кількість ресурсів, які суспільство збирається використовувати для свого перспективного розвитку, а тільки ту їхню частину, що може бути використана для збільшення обсягів або поліпшення якості кінцевого споживання. При цьому варто мати на увазі, що динаміка кількісних і якісних показників споживання повинна здійснюватися в інтересах споживачів, а не виробників.

Науково-технічний сегмент інноваційного потенціалу забезпечує появу нововведення. Освітній сегмент його уможливує дифузії нововведення і його продуктивне використання. Інвестиційний сектор перетворює нововведення безпосередньо в інновацію. Таким чином, величина інноваційного потенціалу розраховується як сукупний підсумковий результат діяльності трьох наступних сегментів інноваційного потенціалу: наука - освіта - інвестиції. Однак це додавання не припускає одержання необхідного результату методом прямого підсумовування, а визначається як якась рівнодіюча їхнього взаємного впливу.

У виявленні сутності інноваційного потенціалу не менш цікавий підхід

С.І. Кравченко й І.С. Кладченко [11]. На їхню думку, поглиблений аналіз сутності й зміст категорії «інноваційний потенціал» цілком доцільно здійснювати, опираючись на складові категорії – «потенціал» і «інновація». Так, поняття «потенціал» походить від латинського слова, що означає сила, міць, можливість, здатність, що існує в схованому виді й здатну проявитися за певних умов. У спеціальному змісті - це ступінь можливого прояву якої-небудь дії, якої-небудь функції. Іноді під «потенційною енергією» мають на увазі будь-яку енергію, що утримується в системі в схованому виді". У більш широкому змісті потенціал – це сукупність факторів, що є в наявності, які можуть бути використані й введені в дію для досягнення певної мети, результату. Таким чином, поза прив'язкою до конкретної сфери, потенціал можна розглядати як здатність матерії переходити від можливості до реальності, від одного стану в інше (наприклад, від старого до нового) [11]. При цьому потенціал – це міра єдності досягнутого, котре може бути використане з певною метою, і можливого, тобто досяжного за певних умов.

Ресурсна складова інноваційного потенціалу є свого роду «плацдармом» для його формування. Вона містить у собі наступні основні компоненти, що мають різне функціональне призначення: матеріально-технічні, інформаційні, фінансові, людські й інші види ресурсів. Так, матеріально-технічні ресурси, будучи «речовинною основою, визначають техніко-технологічну базу потенціалу, що згодом буде впливати на масштаби й темпи інноваційної діяльності» [9]. У свою чергу самі вони формуються в галузях, що виготовляє засоби виробництва, які шляхом застосування нові технології закладають у них потенційні можливості, реалізовані або нереалізовані згодом.

Наступний компонент ресурсної складової - інформаційний ресурс (такі її активні форми, як бази знань, моделі, алгоритми, програми, проекти й т.д.) подібно ферменту переводить матеріальні фактори з латентного стану в активний. Даний вид ресурсів, на відміну від інших, практично невичерпний.

Далі розглянемо людський ресурс (капітал, фактор), котрий не просто виконує функцію, що забезпечує (як всі попередні), а виступає головною креативною силою, тому що все народжується саме в головах людей. Це сукупність суспільно проінвестованих доцільних виробничих і загальнолюдських навичок, знань, здатностей, якими володіє людина, які йому належать, не віддільні від нього й практично використовуються в повсякденному житті.

Немаловажним є те, що зазначений компонент безпосередньо впливає не тільки на ресурсну складову інноваційного потенціалу, але й на внутрішню й особливо результативну. Другою складовою інноваційного потенціалу є внутрішня складова – так званий «важіль», що забезпечує дієздатність і ефективність функціонування всіх попередніх елементів. У цілому, зазначена складова характеризує можливість цілеспрямованого здійснення інноваційної діяльності, тобто визначає здатність системи на принципах комерційної результативності залучати ресурси для ініціювання, створення й поширення різного роду нововведень.

Таким чином, внутрішню складову можна охарактеризувати через процеси створення й впровадження нового продукту, забезпечення взаємозв'язку новатора як з наукою, що надає прогресивні ідеї, так і ринком, що споживає готовий продукт, а також методи й способи управління інноваційним процесом. Зазначена складова є досить складною й важливою, і тому для детального її аналізу окремі автори [9] пропонують використовувати структурно-інституціональний і функціональний підходи. При цьому структурно-інституціональний підхід виділяє структуру інноваційної діяльності з погляду системи інституціональних суб'єктів, її здійснюючих, а також економічні

зв'язки із зовнішніми для неї сферами - наукою й виробництвом. Функціональний підхід виявляє тимчасові закономірності інноваційного процесу – виробництво інноваційного продукту, його обмін, розподіл, споживання й поновлення циклу інноваційного процесу, за яке й відповідає внутрішня складова інноваційного потенціалу.

Третьою складовою інноваційного потенціалу є результативна складова, що виступає відбиттям кінцевого результату реалізації наявних можливостей (у вигляді нового продукту, отриманого в ході здійснення інноваційного процесу). Таким чином, вона – свого роду цільова характеристика інноваційного потенціалу.

Важливість цієї складової її доцільність відособленого виділення підтверджується тим, що її збільшення, у свою чергу, сприяє розвитку інших складових (наприклад, ресурсної). Інакше кажучи, результативна складова, сама будучи результатом кількісної і якісної зміни, несе в собі потенційні можливості висновку на новий рівень функціонування як інноваційного потенціалу, так і системи в цілому.

У цей час у світовому співтоваристві особливо гостро стоїть проблема виміру інноваційного потенціалу, як окремо взятої країни, так і регіону.

У сучасних умовах конкуренція, що посилюється, між регіонами за залучення ресурсів націлює регіони на розвиток головного фактору конкурентоспроможності - інноваційного процесу.

Так, наприклад, у 2000 році найбільш відомим сумарним індексом інноваційного розвитку в Європі є так званий Європейський інноваційний рейтинг (ЄІР, European Innovation Scoreboard (EIS)), що охоплює країни ЄС, а також Болгарію, Румунію, Туреччину, Ісландію, Норвегію, Швейцарію, США і Японію.

У 2005 році методологія розрахунку була значно перероблена: кількість груп індикаторів була збільшена з 4 до 5, таким чином, ЄІР вимірює нині 26 ключових показників інноваційної активності:

Інноваційні драйвери вимірюють структурні передумови, що потрібні для розвитку інноваційного потенціалу (5 показників);

Створення знань оцінює рівень інвестицій в НДДКР (5 показників);

Інновації в підприємстві вимірюють рівень інноваційного розвитку на рівні фірми, тобто схильність до інноваційної діяльності на мікроекономічному рівні (6 показників);

Застосування оцінює структуру зайнятості та виробництва з інноваційної точки зору та роль інновацій у створенні доданої вартості (5 показників);

Інтелектуальна власність оцінює досягнуті результати з точки зору накопичення нау-хау, особливо це стосується високотехнологічних галузей (5 показників). Методологія ЄІР більш детально наведена в[6].

Для ідентифікації регіонів за рівнем їхньої інноваційної конкурентоспроможності необхідно зробити його оцінку. У цей час серед економістів відсутня єдина крапка зору на оцінку інноваційної конкурентоспроможності.

Одні з методологічних підходів до оцінки інноваційної конкурентоспроможності регіону розглядає оцінку інноваційного потенціалу регіону. Загальне поняття «потенціал» являє собою «сукупність наявних засобів, можливостей у якій-небудь області» [3]. Категорія «інноваційний потенціал» представляється як «сукупність необхідних для здійснення інноваційної діяльності видів ресурсів (у тому числі матеріально-виробничих, фінансових, інтелектуальних, науково-технічних, організаційних і ін.)» [4].

У світовій практиці оцінка рівня інноваційного потенціалу здійснюється в

основному на національному рівні. Найбільш використовуваними є такі показники:

1. Індекс науково-технічного потенціалу як складова інтегрального показника оцінки рівня конкурентоспроможності країни. Тут світовий показник національної конкурентоспроможності визначається експертами Всесвітнього економічного форуму на основі трьох складових: індексу макроекономічного середовища, індексу державних інститутів, індексу науково-технічного потенціалу. Індекс науково-технічного потенціалу розраховується на основі наступних даних:

- число патентів на 1 млн населення;
- позиція країни за рівнем технологічного розвитку;
- внесок іноземних інвестицій в інноваційну діяльність місцевих фірм;
- число користувачів Інтернету на 10 тис. чол. і т.д. [15].

2. Система оцінки інноваційної активності країни з індикаторами за Європейською шкалою інновацій. З 2001 по 2003 р. система показників в HIS включала 17 індикаторів, в 2003-2004 р. – 19 індикаторів, які були розділені на чотири групи: людські ресурси для інновацій, створення нових знань; передача й застосування знань; фінансування інновацій; продажі й ринки. У 2005 р. у міжнародному рейтингу інноваційної активності EIS індикатори були розділені на 5 груп [16].

3. Фактори здійснення інновацій, що вимірюють структурні передумови, необхідні для розвитку інноваційного потенціалу;

- створення знань (дає оцінку рівня інвестицій у НДОКР, розглянутих як ключовий елемент для побудови ефективної економіки на базі знань);
- інновації в підприємстві (вимірюють ступінь інноваційного розвитку на рівні фірми (на мікрорівні));
- застосування інновацій (оцінює структуру зайнятості, виробництва й реалізації з інноваційної точки зору й ролі інновацій у створенні доданої вартості);
- інтелектуальна власність (дає оцінку досягнутих результатів з погляду активності патентування).

Розподіл місць у даному рейтингу проводиться на підставі інтегрального індексу, що включає п'ять вищезгаданих підлеглих індексів.

4. Система індикаторів оцінки інноваційної діяльності країн за методикою ОЕСР. На відміну від європейської системи, що оцінює інноваційний потенціал тільки розвинених країн, експерти ОЕСР наводять дані й по окремих країнах, що не є її членами. Оцінка рівня інноваційного розвитку країни відповідно до методики ОЕСР здійснюється за наступними напрямками:

1) створення й поширення знань: інвестиції в знання (сума видатків на наукові дослідження й розробки, витрати на вищу освіту й програмне забезпечення); число виданих патентів; чисельність зайнятих у сфері науки й високі технології; інші;

2) інформаційна економіка: інвестиції в телекомунікаційне встаткування й програмне забезпечення; число користувачів Інтернету; внесок телекомунікаційного сектора в міжнародну торгівлю; інші;

3) глобальна інтеграція економічної активності; міжнародна торгівля; обсяг прямих іноземних інвестицій; інші;

4) продуктивність і структура економіки: продуктивність праці по галузях; темпи росту продуктивності праці; торгівля у високотехнологічних галузях; інші [15].

Як вважають західні економісти, наведені показники дозволяють дати оцінку стану інноваційного потенціалу в країнах, простежити динаміку змін інноваційної активності, провадити аналіз сильних і слабких сторін окремих країн і робити висновок про ступінь

розриву між ними, а також використовувати результати аналізу для вдосконалення інноваційної політики.

У вітчизняній практиці склалося кілька підходів до оцінки інноваційного потенціалу регіону.

Рейтинговий підхід заснований на процедурі інтегрування індикаторів, що відображають найважливіші аспекти інноваційної складової соціально-економічного розвитку регіону. При цьому для одержання інтегральної характеристики, як правило, використовується метод бальних оцінок. Маючи просту процедуру обчислення, цей метод має свої переваги й недоліки. Насамперед рейтингові оцінки не мають високий ступінь вірогідності [10].

Нормативний підхід, що дозволяє за допомогою комплексу показників і шкали їхнього виміру простежити за розвитком інноваційного процесу.

Найбільш показовою є методика оцінки інноваційного потенціалу, запропонована О.С. Москвіной [13]. Алгоритм оцінки інноваційного потенціалу регіону складається із трьох етапів:

1. Опис нормативної моделі стану інноваційного потенціалу через систему кількісних і (або) якісних вимог до ресурсних і результативних характеристик потенціалу.

2. Оцінка фактичного стану інноваційного потенціалу (з обліком розробленої нормативної моделі).

3. Характеристика можливих напрямків посилення інноваційного потенціалу регіону (з урахуванням результатів проведеного аналізу).

Нормативний метод досить ефективний для досягнення поставленого завдання. Однак його реалізація вимагає рішення наступних проблем:

- вибору системи показників, що характеризують інноваційний потенціал;
- визначення прикордонних характеристик обраних індикаторів;
- при формуванні нормативної моделі інноваційного потенціалу проведення аналізу неузгодженості його нормативних і фактичних індикаторів.

Крім цього, використання нормативного підходу обмежено рамками окремої території й не дозволяє одержати порівняльну характеристику щодо інших регіонів.

Підхід, що базується на визначенні інтегрального інноваційного потенціалу регіону, опирається на метод головних компонентів, а також на кореляційно-регресивний аналіз [1, 2].

Використання інтегральних порівняльних оцінок складових інноваційного потенціалу методом головних компонентів дає можливість їхнього кількісного зіставлення за окремими великими факторами, що є більш ефективними щодо використання первинних статистичних даних.

Багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз дозволяє зробити кількісну оцінку різних характеристик інноваційної діяльності в системі відтворювальних факторів функціонування регіону й на цій основі виявити й ранжувати за значимістю характеристики інноваційного процесу й розширеного відтворення.

Підхід, що дозволяє одержати оцінку інноваційної системи регіону на якісному рівні. Цей підхід дозволяє вирішити управлінські завдання при формуванні регіональної інноваційної системи (РІС). Накопичений досвід побудови РІС дозволив розробити методику експрес-діагностики інноваційної діяльності в регіоні [11].

Для побудови цієї методики були виділені області оцінки, що включають у себе:

- нормативну правову базу по основних напрямках оцінки; інноваційний потенціал

регіону;

- науковий потенціал регіону;
- потенціал освітньої сфери, спрямований на рішення завдань кадрової політики по супроводу інноваційного сектора;
- діяльність створених і створюваних елементів інноваційної інфраструктури регіону.

Як інтегральні показники оцінки розглядаються оцінки змісту інноваційної діяльності, інноваційного ресурсу й освітнього потенціалу.

Використання цієї методики дозволяє більш ефективно здійснювати базові функції управління (мотивування, контроль, організація) і спеціальні функції управління (наприклад, виявлення потенціалу для інноваційного розвитку регіону). Але цей метод має й недоліки: можливі суб'єктивні оцінки з боку експертів; метод дозволяє дати оцінку інноваційного потенціалу конкретній території й не дозволяє судити про розвиток регіону щодо інших суб'єктів.

Б.К. Лісін та В.М. Фрідлянов [12], досліджуючи структуру інноваційного потенціалу та здійснюючи оцінку стану його найважливіших складових, визначають інноваційний потенціал підприємства, науково-технічної організації як сукупність науково-технічних, технологічних, інфраструктурних, фінансових, правових, соціокультурних і інших можливостей для забезпечення сприйняття й реалізації нововведень, тобто одержання інновацій. Отже, можна сказати, що інноваційний потенціал складається із чотирьох складових:

- заділ науково-технічних (технологічних) власних та придбаних розробок і винаходів;
- стан інфраструктурних можливостей самого підприємства, організації, що забезпечують проходження новацією всіх етапів інноваційного циклу, перетворення її у нововведення або інновацію;
- зовнішні й внутрішні фактори, що відображають взаємодію інноваційного потенціалу з іншими частинами сукупного потенціалу промислового підприємства, науково-технічної організації та впливають на успішність здійснення інноваційного циклу;
- рівень інноваційної культури, що характеризує ступінь сприйнятливості нововведень персоналом підприємства, організації, його готовності й здатності до реалізації нововведень у вигляді інновацій.

М. Ковальов та О. Шашко [8] виходять з того, що інноваційний потенціал має інтегрувати та базуватись на властивостях, які характеризують: загальне інноваційне середовище, кластерний інноваційний потенціал, що стимулює конкуренцію, взаємозв'язки між різними елементами інноваційної сфери, рівень інноваційної активності, результативність інноваційної діяльності. Базуючись на цій точці зору, вони визначають інноваційний потенціал регіону як міру його готовності (можливості) виконати завдання, які забезпечують досягнення поставлених цілей в інноваційній сфері, тобто міру готовності до створення, освоєння та розповсюдження різного типу нововведень, реалізації інновацій в економічні результати.

Для аналізу інноваційного потенціалу регіонів вони використовують розроблений ними інноваційний індекс, що об'єднує чотири групи показників:

- індекси, які характеризують стан, потужність та запас інноваційного (інтелектуального) капіталу (чисельність дослідників, підготовка наукових кадрів);
- індекси, що відтворюють внутрішню структуру національної інноваційної

системи регіону, специфіку розташування і стан її елементів, які характеризують кластерний інноваційний потенціал, та потенціал організаційних засобів, комплекс матеріально-технічних і фінансових ресурсів, стимулюючих конкуренцію в регіоні (число організацій, що виконують дослідження та розробки, число навчальних закладів, витрати на дослідження та розробки тощо);

– індекси, що характеризують інноваційну діяльність в регіоні, ефективність функціонування інноваційної системи регіону стосовно використання ресурсів інвестиційного потенціалу (результативність досліджень та розробок). Вони відбивають зв'язки між різними елементами інноваційної сфери та характеризують спроможність цих елементів до взаємодії;

– індекси, які характеризують спрямованість тенденцій та динаміку змін найважливіших параметрів інноваційної системи регіону.

Цікавий досвід створення моделей інноваційного розвитку та формування інноваційного потенціалу країн Організації чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) узагальнено дослідженнями Л.П. Кавуненко та Т.В. Гончарової [7]. Досліджуючи організаційно-управлінські аспекти моделей розвитку країн ОЧЕС у контексті формування загального інноваційного середовища, авторки здійснюють це, насамперед, через визначення місця і ролі у цьому процесі наукових досліджень та розробок, внутрішнього та зовнішнього попиту на них, рівня державного й недержавного їхнього фінансування, зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування, наявності наукових кадрів, вузівської науки.

Крім зазначених факторів, до чинників інноваційного потенціалу країни, за їхніми дослідженнями, можна також віднести:

1. На прикладі Греції – долю витрат на дослідження та розробки у ВВП; долю виробничого сектору (приватного та державного) у сукупних витратах на дослідження та розробки; наявність зв'язків між дослідженнями та розробками, здійснюваних в університетах та науково-дослідних інститутах, і підприємницьким сектором; рівень зайнятості у сфері досліджень та розробок; наявність зв'язків між університетськими дослідженнями та промисловими дослідженнями та розробками.

2. На прикладі Туреччини – рівень державного сприяння розвитку фундаментальних досліджень як основи прикладних розробок, а також досліджень вузівського сектору та досліджень й розробок приватного сектору; рівень продуктивності науково-технічної сфери; чисельність персоналу, зайнятого у сфері досліджень та розробок у державному секторі економіки; рівень внутрішніх витрат на дослідження та розробки; наявність національної інформаційної інфраструктури для ХХІ століття та мережі телекомунікаційних послуг; наявність прикладних досліджень і розробок для створення гнучких автоматизованих технологій у переробній промисловості; наявність технологій високошвидкісних поїздів; наявність досліджень та розробок в авіаційній промисловості, генній інженерії та біотехнології для створення екологічно безпечних технологій, ефективного використання енергії, отримання поновлювальних джерел енергії та їхнього застосування для загальнонаціональних потреб.

Висновки. Таким чином, можна відзначити, що проблема формування економічної сутності інноваційного потенціалу є складною, багатоаспектною й має потребу в подальшому вивченні. Необхідно відзначити, що повне перерахування всіх можливих видів інноваційного потенціалу неможливо. Кожний регіон, залежно від призначення й умов функціонування, вправі формувати власну класифікацію, найбільшою мірою

відповідної реальності й поставлених завдань.

Кожний з методів оцінки має свої переваги й недоліки: побудова економетричної моделі дозволяє одержати точну оцінку сьогоденного стану й прогнозувати подальший розвиток інноваційної економіки регіону, при цьому необхідний великий масив статистичних даних. Оцінка за допомогою одного індикатора - «інноваційного випуску» не є складною, проте виявити індикатор, що відображає всі аспекти розвитку економіки знань, досить проблематично.

Оцінка на основі інтегрального індексу дозволяє усунути недоліки й урахувати переваги економетричної моделі й оцінки за допомогою одного індикатора. Однак його побудова пов'язана із двома основними проблемами. Першою проблемою є вибір індикаторів, що входять в інтегральний індекс, і їхнє обґрунтування. Друга проблема складається у визначенні й обґрунтуванні ваг, з якими окремі індикатори ввійдуть в інтегральний показник.

Вагові значення є найбільш вузьким місцем в оцінці інтегральних індексів. Існують наступні методи оцінки: експертне визначення ваг, факторний аналіз, регресійний аналіз, присудження всім індикаторам однакових вагових значень. Однак всі ці методи мають істотні недоліки, що накладають обмеження на їхнє використання.

Таким чином, розмаїття методологічних підходів, що існують в науковій літературі щодо проблеми оцінювання та вимірювання інноваційного потенціалу як країни загалом, так і окремих регіонів обумовили необхідність пошуку шляхів вдосконалення цих методик для підвищення ефективності управління інноваційним розвитком регіонів.

1. Амосенок Э.И. Интегральная оценка инновационного потенциала регионов России / Э.И. Амосенок, В.А. Баженов // Регион: экономика и социология. – 2006. – №2. – С. 136.
2. Аниконов Н.Б. Инновации в системе экономического развития / Н.Б. Аниконов, А.Г. Бабкой // Инновации. – 2004. – №5. – С. 21.
3. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. – М. : Ин-т новой экономики, 2007.
4. Большая экономическая энциклопедия. – М. : Эксмо, 2007.
5. Данько М. Инновационный потенциал в промышленности / М. Данько // Экономист. – 1999. – № 10. – С. 26-32.
6. Денисюк В.А. Модель связи конкурентоспособности и инновационной активности государств / В.А. Денисюк // Инновации. – 2006. – №9. – С. 47.
7. Кавуненко Л.Ф. Инновационные модели в странах — членах ОЧЭС (на примере Румынии, Болгарии, Греции и Турции) / Л.Ф. Кавуненко, Т.В. Гончарова // Наука та наукознавство. – 2003. – № 4. – додаток. – С. 137-150.
8. Ковалев М. Развитие инновационного потенциала регионов Республики Беларусь / М. Ковалев, А. Шашко // Вестник ассоциации белорусских банков. – 2007. – №3. – С. 13-33.
9. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность / Д.И. Кокурин. – М. : Экзамен, 2001. – С. 119-120.
10. Костерова Р.Я. Оценка уровня рационального использования экономического потенциала региона / Р.Я. Костерова // Регион: экономика и социология. – 2005. – №1. – С. 192.
11. Кравченко С.И. Исследование сущности инновационного потенциала / С.И. Кравченко, И.С. Кладченко // Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия экономическая. – Донецк : ДонНТУ. – 2003. – Вып. 68. – С 88-96.
12. Лисин Б.К. Инновационный потенциал как фактор развития / Б.К. Лисин, В.К. Фридлянов // Инновации. – 2002. – №7. – С. 25.
13. Москвина О.С. Инновационный потенциал как фактор устойчивого развития региона /

Розділ 1 Макроекономічні аспекти управління інноваційним розвитком

О.С. Москвина [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vsca.ac.ru>.

14. Николаев А.И. Инновационное развитие и инновационная культура / А.И. Николаев // Наука и наукознание. – 2001. – № 2. – С. 54-65.

15. The Global Competitiveness Report, 2005 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.cordis.lu.

16. The European Innovation Scoreboard, 2005 [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.cordis.lu.

М.В. Макаренко

Оценка инновационного потенциала как инструмент управления инновационным развитием региона

В статье рассмотрены подходы различных авторов к определению понятия инновационный потенциал, выявлены положительные и отрицательные стороны их использования. Предложено совершенствование управления инновационными процессами в регионе на основе применения современных методов оценки инновационного потенциала.

Ключевые слова: инновационный потенциал, инновационное развитие регионов, инновационная инфраструктура, индекс развития.

M.V. Makarenko

Evaluation of innovative potential as a tool of innovative development of the region

In the article approaches of various authors to definition of concept innovative potential are considered, the positive and negative parties of their use are revealed. Perfection of management innovative processes in region on the basis of application of modern methods of valuation of innovative potential is offered.

Keywords: innovative potential, innovative development of regions, innovative infrastructure, index of development.

Отримано 15.05.2011 р.